

حُبِّ الْحَیْنِ وَسِیَةِ السُّعْدِ

اطعام در مجالس
اهل بیت علیهم السلام (۲)

سید جعفر ربانی

تهیه و تنظیم:

معاونت تبلیغ و امور فرهنگی

حوزه‌های علمیه

بسمه تعالی

چنانکه قبلاً نیز اشاره شد، یکی از امور رایج بین مسلمانها، «اطعام در مجالس معصومین علیهم السلام»، به خصوص مجالس مربوطه به حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام می باشد. بدین جهت برخی از احکام این موضوع و زوایای فقهی آن، مورد بررسی قرار گرفت. اینک به ادامه مسائل توجه فرمایید.

۵. تخریب موقوفات

یکی از نکاتی که رعایت آن برای اطعام در مجالس منتسب به معصومین علیهم السلام لازم است، حفظ اموال وقفی می باشد. بر این اساس، باید به این امور توجه شود:

۱. خطر آتش سوزی در هنگام آشنی، تهدیدی برای اموال وقفی مانند مساجد و حسینیه ها به شمار می رود. بنابراین، در این زمینه تدبیرهای لازم باید اندیشیده شود.

۲. اسراف (در مواد غذایی) حرام است، به خصوص که از اموال وقفی یا هدایای مردم باشد.

۳. رعایت بهداشت مساجد و حسینیه‌ها، به خصوص فرشهای وقف شده در این اماکن به هنگام توزیع غذا یا هر خوردنی و آشامیدنی دیگری لازم است.

گاهی مشاهده می‌گردد غذا و برخی خوراکیها روی فرشهای مسجد یا حسینیه می‌ریزد، در این صورت چنانچه متولیان، فرشها را به حال خود گذارند، موجب تولید بوی نامناسب و ایجاد تنفّر عمومی خواهد شد و چنانچه در مقام تطهیر برآیند، بودجه‌ای را بر مال مردم یا اموال وقفی تحمیل نموده‌اند.

۶. استفاده دیگران

چنانچه اطعام، مورد نذر^۱ واقع شده باشد، آیا کسانی که در آن مجلس شرکت نکرده‌اند، می‌توانند غذا را دریافت کنند؟

۱. زیرا اگر اطعام مورد نذر نباشد، جواز و عدم جواز تصرف در آن، فقط دایر مدار رضایت و عدم رضایت صاحب غذا است.

این مسئله دارای دو قسم است:

الف) نذر جاری شده مقید به «حضور» بوده است، بدین صورت که نذر شده غذا بین افرادی که در مجلس شرکت می‌کنند و از مواعظ یا عزاداری استفاده می‌نمایند، توزیع شود؛ در این صورت کسانی که در آن مجلس شرکت نکرده‌اند، نمی‌توانند آن غذا را دریافت کنند و حتی خود صاحب مجلس نمی‌تواند غذا را به آنان بدهد؛ زیرا او مکلف است به نذر خود به طور صحیح عمل کند.

ب) نذر جاری شده مقید به «حضور» نبوده است، بدین صورت که نذر شده به نام یکی از معصومین علیهم‌السلام اطعام کند؛ اعم از اینکه کسی در آن مجلس حضور پیدا کند یا نه؛ در این صورت کسانی که در مجلس شرکت نکرده‌اند نیز می‌توانند طعام دریافت کنند.

۷. بهداشت

مراعات بهداشت در مجالسِ اطعامِ منتسب به معصومین علیهم‌السلام لازم است؛ زیرا:

(الف) وهن مجالس معصومین علیهم‌السلام، وهن تشیع محسوب شده و حرام است؛

(ب) حفظ بهداشت یک وظیفه عمومی و ایمانی است؛

(ج) احترام شرکت‌کنندگان در این مجالس لازم است؛

(د) آسیب زدن به مؤمنین حرام و موجب ضمان است.

۸. جابجایی حرام و حلال

همگان به این نکته واقفیم که شرکت‌کنندگان و گردانندگان مجالسِ اطعامِ منتسب به اهل بیت علیهم‌السلام، اهل دیانت و رعایت حلال و حرام الهی هستند؛ ولی از باب یادآوری، این نکته را متعرض می‌شویم که لزوم رعایت حرام و حلال الهی

در مجالس اطعامی که مناسبت دینی دارد، از جایگاه بالاتری برخوردار است.

مرحوم کاشف الغطاء (م ۱۲۲۸ق) در این زمینه می نویسد: «فکُلّ واجب أو محرّم یشتدّ وجوبه و تحریمه اما باعتبار شرف فاعله أو زمانه أو مکانه و یتزایدان بزيادة الشرف و یضعّفان بضعفه و کذا یشتدّ النّذب و الکراهة و یتزایدان على ذلك التّحو؛^۲ هر امر واجب یا حرامی به اعتبار شرف فاعل و زمان و مکان، شدت پیدا می کند. و نیز زیاد می شوند (وجوب و حرمت) با زیاد شدن شرف (فاعل، زمان و مکان) و کم می شوند با کم شدن شرف (فاعل، زمان و مکان) همچنین است در مورد کارهای مستحب و مکروه به همین نحو زیاد می شوند.»

تذکر به دو نمونه از سهل انگاری که ممکن است در مجالس اطعام صورت پذیرد، خالی از فایده

۲. کشف الغطاء عن مبهمات شریعة الغراء، جعفر بن خضر نجفی، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، قم، ۱۴۲۲ق، ج ۴، ص ۵۶۰.

نیست:

۱. اطعام غذای حرام، حرام است، پس چنانچه حیوانی که ذبح شده، حرام گوشت بوده یا طبق دستور شرع ذبح نشده باشد، یا اجزاء حرام حیوان حلال گوشت در بین غذا وجود داشته باشد، لازم است از آن غذا اجتناب شود. و اگر غذا در سفره قرار داده شده، باید به حاضرین اعلام گردد تا نخورند؛ چراکه خوردن و خوراندن حرام، حرام است.

۲. اطعام مردم به غذای متنجس حرام است؛ فقها نوشته‌اند: اگر صاحبخانه در بین خوردن غذا بفهمد که غذا نجس است، باید به میهمانها بگوید؛ اما اگر یکی از میهمانان بفهمد، لازم نیست به دیگران خبر دهد؛ ولی چنانچه طوری با آنان معاشرت دارد که می‌داند که به واسطهٔ نگفتن، خود او هم نجس می‌شود، باید بعد از غذا به آنان

بگوید.^۳

۳. توضیح المسائل محشی، ج ۱، ص ۹۷.